

Explicațiile Codului penal

Volumul II
(Articolele 53-187)

George Antoniu

Tudorel Toader

(coordonatori)

Explicațiile Codului penal

**Volumul II
(Articolele 53-187)**

Alexandru Boroi, Versavia Brutaru, Bogdan N. Bulai,

Costică Bulai, Mădălina-Cristina Dănișor, Vasile Drăghici,

Constantin Duvac, Mioara-Ketty Guiu, Ion Ifrim, Constantin Mitrache,

Cristian Mitrache, Mariana Mitra-Niță, Ion Ristea,

Constantin Sima, Mihai Ștefănoaia, Ioana Vasiu

(autori)

Universul Juridic

București

-2025-

TITLUL III

Pedepsele

 COMENTARII (Prof. univ. dr. Vasile Drăghici*)

În acest titlu legiuitorul își propune să reglementeze cele mai generale aspecte ale pedepselor, cum ar fi: enumerarea pedepselor (art. 53), descrierea conținutului pedepselor principale, accesorii și complementare (art. 56-70), calculul duratei pedepselor (art. 71-73), individualizarea pedepsei (art. 74-98), liberarea condiționată (art. 99-106). Să le examinăm pe rând.

Capitolul I

Categoriile pedepselor

Pedepsele principale

Art. 53. Pedepsele principale sunt:
a) detențiunea pe viață;
b) închisoarea;
c) amenda.

 COMENTARII (Prof. univ. dr. Vasile Drăghici)

Prezentare generală. În Codul penal român pedepsele principale sunt prezentate în art. 53 (detențiunea pe viață, închisoarea și amenda), fără ca pedeapsa să fie definită sau să se arate scopul acesteia.

Unii autori subliniază că rolul definirii pedepsei și al prevederii scopului îi revine doctrinei, pornind de la împrejurarea că pedeapsa a fost definită, în trecut, ca măsură de constrângere și mijloc de reeducare, definiție controversată, în timp ce, în concepția

---

* Cadru didactic titular la Facultatea de Drept și Științe Administrative a Universității Ovidius din Constanța; doctor în drept al Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” din cadrul Academiei Române; formator, formare continuă, al Institutului Național al Magistraturii; procuror-șef al Secției de urmărire penală din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Constanța.

legiuitorului român actual, pedeapsa este un rău, o măsură de constrângere și, eventual, de reeducare și prevenire, ca o consecință a amenințării cu această măsură sau a aplicării constrângerii¹.

Într-adevăr, în literatura de specialitate se subliniază caracterul constrângător al pedepsei ca o trăsătură predominantă, toate celelalte consecințe derivând din aceasta.

Totuși, sunt și autori care nu separă aceste componente și nu le ierarhizează, atribuindu-le aceleași valențe².

În același timp, în Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal³ este subliniat, în art. 3, scopul pedepsei, arătându-se în mod expres ce se urmărește prin executarea sancțiunilor penale, respectiv prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.

Se observă, așadar, că legiuitorul român a simțit nevoia de a sublinia că executarea pedepselor se face în scopul prevenției, urmărindu-se în același timp crearea unei atitudini corecte față de ordinea de drept, de regulile de conviețuire socială, muncă, în vederea reintegrării în societate a persoanelor condamnate. Din acest punct de vedere, pedeapsa apare ca o constrângere necesară restabilirii echilibrului social.

Așa cum sublinia profesorul I. Tanoviceanu, a pedepsi este la fel de necesar ca a preveni, dar prevenția este mai mult decât represiune, incluzând-o pe aceasta, ca pe una dintre formele de prevenție⁴.

În represiunea penală însă, rolul primordial îl are pedeapsa, care reprezintă constrângerea supremă.

Astfel, se poate observa că pedeapsa, prin aplicarea sa asupra celui condamnat, conduce la constrângere, și nu prin simpla sa existență.

Procedând la enumerarea pedepselor principale în art. 53 C. pen., legiuitorul român a ales, ca tehnică legislativă, să precizeze limitele generale ale fiecărei categorii de pedepse odată cu descrierea conținutului categoriei, alegere care nu este totuși cea mai potrivită, întrucât îngreunează înțelegerea completă a noțiunilor și termenilor.

Pe de altă parte, în doctrină au fost numeroase discuții cu privire la numărul pedepselor principale, majoritatea autorilor opinând că sfera acestora este prea restrânsă, ceea ce afectează procesul de individualizare a pedepsei în raport cu criteriile folosite în acest proces, de aplicare a pedepsei în concret, având în vedere situațiile diverse întâlnite în practica judiciară în materie penală generată de pericolul social diferit al faptelor comise, circumstanțele personale și reale referitoare la făptuitor etc.

Din acest punct de vedere, din păcate, legiuitorul Codului penal român nu a dorit să extindă aria pedepselor principale, prevăzând detențiunea pe viață și închisoarea ca făcând parte din această categorie, prin preluare din Codul penal anterior.

Această soluție legislativă este una criticabilă, cel puțin raportat la nevoile de constrângere și de prevenție, precum și la necesitățile practice apărute în procesul de aplicare a legii penale de către organele judiciare, ținând cont și de faptul că sfera

¹ Ștefan Daneș, *Explicațiile noului Cod penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 13.

² Mihai Adrian Hotca, *Manual de drept penal. Partea generală*, ed. a 4-a, Ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 397.

³ Publicată în M. Of. nr. 514 din 14 august 2013.

⁴ Ioan Tanoviceanu, *Tratat de drept și procedură penală*, vol. III, ed. a 2-a, Tipografia „Curierul Judiciar”, București, 1924, p. 31.

ilicitului penal s-a extins prin incriminări noi, care nu se regăsesc în vechiul Cod penal, dar și că necesitățile unei societăți democratice moderne reclamă o adaptare justă și echilibrată a pedepsei la pericolul social al faptei și al făptuitorului.

Remarcăm însă că pedeapsa principală a amenzii este reglementată pornindu-se de la o concepție care corespunde mai bine nevoilor de individualizare a pedepsei. Astfel, amenda se stabilește în sistemul zilelor-amendă, cuantumul amenzii rezultând din înmulțirea sumei corespunzătoare unei zile-amendă cu numărul zilelor-amendă. În acest sens, în art. 61 alin. (2) C. pen. s-a prevăzut că suma corespunzătoare unei zile-amendă este între 10 și 500 lei, iar numărul zilelor-amendă (pentru persoanele fizice) este între 30 și 400 de zile.

Pedeapsa, concept și fundament. Accepțiunea de la care se pornește în doctrina penală română majoritară în definiția pedepsei este cea de instituție fundamentală a dreptului penal, aflată în strânsă corelație cu instituția infracțiunii și cea a răspunderii penale. Din această perspectivă, se observă că cele trei instituții corespund realităților în jurul cărora gravitează toate normele penale, respectiv: infracțiunea, infractorul și pedeapsa¹. Aceste trei instituții influențează profund celelalte norme ale legii penale, regulile generale, acestea din urmă transformându-se uneori în principii de drept penal, cu arie de incidență în toată sfera dreptului penal.

Etimologia cuvântului „pedeapsă” a născut numeroase controverse în doctrina penală română.

Astfel, mulți autori consideră că originea cuvântului „pedeapsă” vine din latinescul „*poena*”, care a fost preluat din cuvântul grecesc „*poiini*”, derivat din limba sanscrită, unde este întâlnit sub denumirea de „*koena*”, a cărui rădăcină este „*ki*”, care înseamnă verificare, numărare, sau din cuvântul „*punia*”, a cărui rădăcină este „*pi*”, care înseamnă purificare.

Carrara susținea că „*poena*” derivă de la „*pendere*” (a plăti), înțelegând astfel că pedeapsa este „moneda cu care se plătește infracțiunea”².

În secolul al XVII-lea, în „Pravila lui Vasile Lupu” se întâlnește cuvântul „*certare*”, folosit cu sensul de pedeapsă³.

În acest context, termenul „pedeapsă” pare să aibă rădăcinile în limba greacă sau neogreacă („*poindensis*”, respectiv „*epedepsa*”, care înseamnă instrucție, educație, chin fizic)⁴.

În limba română arhaică exista și cuvântul „*caznă*” (suferință fizică sau morală puternică), care derivă din cuvântul slav „*nakazanie*” (pedeapsă).

De-a lungul vremii au existat preocupări pentru a înțelege și defini pedeapsa atât în sfera juridică, cât mai ales în sfera sociologică și filosofică, precum și în cea religioasă.

Astfel, în Biblie, efectele pedepsei sunt unele care ating revelația; în ebraică, atunci când se spune că s-a aplicat, că „a venit o pedeapsă”, se înțelege că s-a produs un dezastru, un păcat, termenul care semnifică acest lucru fiind acela de „*hattat*”⁵.

¹ Alexandru Boroi, *Drept penal. Partea generală*, ed. a 6-a, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 483.

² Traian Pop, *Drept penal comparat. Penologie și știință penitenciară*, vol. III, Cluj, 1924, p. 8; Ioan Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 16.

³ *Ibidem*.

⁴ Oana-Roxana Rusu, *Etica pedepsei privative de libertate*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, 2018, p. 19.

⁵ *Ibidem*, p. 20.